

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

In Qvo Agitvr Nominatim De Sacerdotibus, Confessarijs, Magistris siue
Doctoribus, Concionatoribus, Episcopis & alijs Prælatiſ, eorumque
Ministerijs - In ſeptem Tractatus distributus ...

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1629

Cap. VI. Humilitas in re literaria, eiusque actus, & ratio dſcordias in
disputationibus præueniendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45750](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45750)

spuans contra negantes Dei incomprehensibilitatem, explicans modum suae disputationis, ait non contra illos exandescimus, non animam agemus, sed modestè, humanè, amiceque disputabimus. Nihil enim mansuetius validius, nihil modestià efficacius. Quae verba deberent omnino metrorum retinere, & corde sequi quicumque disputans: persuadentes sibi, veritatem irà & strepitu ipsorum obscurari; viam verò eam inveniendi, & polemam faciendi, esse disputationem modestam, humanam, & amicam. Nihil enim est mansuetudine potentius, nihil modestià efficacius: & rationes & argumenta modestè ac mansuetè proponuntur, ipsa metastendunt vim & efficacitatem suam. Et ita Apostolus discipulo suo Timotheo suadet, evitare quaestiones quae dissensiones adferunt: *nam innum Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem, cum modestià corripientem eos, qui resistunt veritati; si enim talis fuerit, meliùs defendat veritatè, & cõvincet eos, qui eã intendunt obscurare.*

a Timot. 2.
23.

CAPVT VI.

HVMILITAS IN RE LITERARIA EIVS
actus, & ratio discordias in disputationibus praue-
niendi.

RECIOSA HVMILITATIS GEMMA virtutum eminet inter eas, quae viros Sapientes exornant, quod etiam sit quasi fundamentalis lapis virtutum, scientiarum, & gratiarum è caelo descendentium. Cuius Prima excellentia est, quod eas conseruet, & stabilit in omnibus, & Angelis: qua deficiente, caeterae omnes ruuaneunt. vt constat ex eo, quod Ezechiel dixit sapienti illi, qui ornatus fuerat nouem lapidibus pretiosis praedictis: quod postea deesset humilitas, in grauissima incidit mala, illis omnibus spoliatus. ait enim: *a eleuatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti sapientiam tuam in decore tuo, in terram proiecit te, &c.* Ex monte Sancto, in quo collocaueram, ne amplius pretiosis gemmis orneris, vt antea eras ornatus. Quod si sapiens ille (vt S. Gregorius ait) erat primus Angelus Lucifer, cuius ornatus erat nouè preciosi lapides, eò quod splenderet pretiosis omnib' nouè Choris Angelorù, & haberet in se omnium excellentias addecoratis appareret quantum detrimenti adferat superbia, vt quae potuit tantam altitudinem prostrernere. Nam cum ille esset in supremo Seraphinorum choro, vocatus est Cherubin: eò quod pluris fecerit scientiã, quam cheru-

a Ezech. 28.
17.

Lib. 32. mo.
xal. c. 13.

chru-

nitare, & euangelicæ ex eo quod sciebat, & habebat in se: non dilexit largitorem eius: b *Aurum* (ait Propheta) *opus decoris tui: & foramina tua in die qua conditus es, preparata sunt.* preparata erant foramina, quibus pretiosi lapides imponerentur: tu autem infelix foramina retinuisti vacua, reddens te ineptum ad virtutes conseruandas, ob superbiam ortam ex decore tuo. Hoc detrimentum euasit humilitas in reliquis Angelis, qui fuerunt constantes. Agnoscentes enim vanitatem & nihilum, quod ex se ipsis habebat, subiecerunt se Creatori, qui ipsis largitus fuerat sapientiam & reliquas gratias, quibus exornati erant: propter quam demissam subiectionem Deus gratias illas in eis conseruauit in æternum. Ac propterea Salomon dixit; *c vbi est humilitas, ibi & sapientia:* ibi enim sedem habitacionis suæ habet. Adde, quod quemadmodum humilitas sapientiam conseruat: ita sapientia, si perfecta sit, generat humilitatem: eod quod perniciosas deceptiones retegat, & propterea Apostolus dixit: *d si quis sibi videtur inter vos sapiens esse, stultus fiat, vt sit verè sapiens.*

Ad cuius explicationem aduertendum est: duos esse modos humilitatis circa scientias. *Alter* enim est erga Deum, *alter* erga homines, & vtriusque origo est cognitio sui ipsius, adiuuante etiam vera ipsius Dei cognitione: in quibus vera consistit sapientia: & vna quæque proprios habet actus, quibus suam ostendit perfectionem: quos etiam explicamus per modum cognitionis: omnes tamen transeunt ad effectum, hoc est ad contemptum sui ipsius propter id, quod in seipso agnouit iuxta definitionem humilitatis, quam tradit S. Bernardus dicens: *Esse virtutem, qua homo vrbisima sui agnitione sibi ipsi vilis fit.*

§. 1. Actus humilitatis erga Deum.

HUMILITAS erga Deum in re litteraria septem continet præcipuos actus, *Primus* est, agnoscere quod omnis scientia, quam quis habet, non sit verè eius, sed donum Dei: qui scientiarum Dominus, quas distribuit hominibus; cui quisque reddere debet gratias, ob acceptam partem earum. Sed actus *secundus* pergit ulterius, quo ille agnoscit, se non habere illam à Deo, propter merita propria aut propter solam suam industriam. Quamuis enim hæc sit necessaria, quis tamen nisi solus Deus, ex mera sua gratia dedit intellectum, aptitudinem, ingenium, iudicium, memoriam, applicationem, visum & auditum, & reliqua quibus ipse industria innituntur? Quæ nullius fuissent aliàs momenti, nisi Deus donis illis naturalibus hominè præuenisset, & ornasset. Quare hic locū habet illud Apostolica *quid habes, quod nō accepisti? si autē accepisti quid gloriaris quod si nō acceperis. & adhuc amplius: b neq; qui plūrat est aliquid, neq; qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.* Nam ad scientiam comparandam, neque aliquid est parens, qui generat; Neque Magister, qui docet:

b vers 13.

c Proverb.
11.2.

d 1. Corint

Traß. de 10
Gradib.
Humilita.

1

2

24. Corin. 4.
7:
b c. 3. 7.

nisi Deus lumen dederit, quo veritatem intelligas, & compares tibi scientiam. *Tertius* humilitatis actus est, agnoscere, quod omnis tua scientia etiam si magna sit, si tamen cum Dei scientia comparatur, sit quasi nulli adeoque modicum, quod scis, respectu eius, quod ignoras: vt ignorans potius dici possis, quam sapiens. Quemadmodum Aethiops, etiam si demum habeat albos, non tamen dicitur ipse albus, sed niger: eo quod eius albedo cum nigredine comparata, sit quasi nihil. Propter quam causam inter alias, Sanctus Dionysius supremam de Deo contemplationem vocat ignorantiam, tenebras, & obscuritatem: qui enim plura de Deo cognoscit, amplius videt, infinitum esse, quod ignorat; & quasi nihil, quod nouit. Huc accedit *quartus* actus quo quis agnoscit: minus re ipsa esse quod habet, quam se habere existimet, quoad ingenium, iudicium, & scientiam: amor enim proprius excæcat intellectum, & iudicium rerum propriarum; vt propter affectum, quod modicum est; iudicet esse multum; & ipsa tenebræ videantur esse lumen. Quod si clavis oculis videret aliorum talenta & scientias, quas antiqui Sancti habuerunt, & illustres aliqui vixi præsentibus habent: aduerteret modicum valde esse, quod habet; & ita potius se reputaret, quam sapientem. Omnes hos actus recensuit magnus ille Sapiens Salomon, cum finem imposuit suo libro Prouerborum, dicens: *c verba congregantis filij vomentis visio, quam locutus est vir, cum quo est Deus: qui deo secum morante confortatus ait.* Hoc est, qui plurima verba collegerrat, & stupendas sententias ore suo protulerat, ex abundantia sapientie, qui plenus erat & confortatus virtute Dei, quem secum habebat: dicere cepit: *d stultus sumus sum virorum, & sapientia hominum non est mecum, non dico sapientiam, & non noui scientiam sanctorum.* Si enim ad id respicere, quod et me ipso habeo, non est nisi ignorantia; & scientia, quæ multa in me videtur, est quasi nihil haberem, si cum Dei scientia conferatur, & cum ea quam habent magni sancti; & illi nominatim, qui Deum vident. Ac propterea Ieremias dixit: *e stultus factus est omnis homo à scientia,* hoc est, omnis homo merito reputatur ignorans, si cum scientia Creatoris conferatur, & cum ea quam præstantioribus creaturis largitur.

QVINTVS humilitatis actus est, non gloriari de scientia quantumvis magna illa sit, sed parui eam facere, respectu virtutis: cum sit certum, eam apud Deum nihili fieri, nisi coniunctam habeat Sanctitatem: Nam plura ipse facit vnum idiotam humilem, quam mille sapientes superbos. Hoc enim monere nos voluit, per eundem Prophetam Ieremiam, dicens: *non gloriatur sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur diues in diuitijs suis: sed in hoc gloriatur, scire & nosse me: quia ego sum Dominus: qui facio misericordiam, & iudicium, & iustitiam in terra: hæc enim placent mihi, ait Dominus.* Si enim hæc de sint, nihili facio scientiam nec

c Prouer.
30. 1.

d ver. 2.

e Ierem. 10.
14.

f c. 9. 23.

am, nec fortitudinem, nec diuitias quæ sunt esca superbiæ, & inanis gloriæ. Hinc prouenit *sextus* humilitatis actus, hoc est, vereri suum periculum, & exactam rationem, quam exigit Deus de scientia quam quisque habet: scriptum est enim: *seruus qui cognouit voluntatem Domini sui, & non fecit secundum eam, vapulabit multis.* His accedit *septimus* humilitatis actus, qui est repellere, quantum in se erit, dignitatem Magisterij & Doctoratus, iudicando se tali gradu indignum: qualem se iudicabat S. Thomas, donec iussus esset accipere. Effectus enim superbiæ eorum, qui in re literaria versantur, cupere statim esse Magistros & Doctores propter honorem & gloriam sibi ex ijs prouenturam. Quales fuerunt illi, de quibus dixit Saluator, quod *hamasent primas cathedras in Synagoga, & vocari ab hominibus Rabbi;* suis autem discipulis dicebat: *vos autem nolite vocari Rabbi. vnus est enim Magister vester, qui est Christus, in cuius comparatione nullus est hoc nomine dignus; & quamuis dignus esset, non tamen debet illud ambitiosè quærere apud homines.*

§. II. Actus humilitatis erga homines.

VENIAMVS nunc ad secundam humilitatem in scientijs erga cæteros homines, quæ prouenit & auertit discordias, quarum in proximo capite fecimus mentionem. Nam, vt ait Salomon: *a inter superbos semper iurgia sunt:* humilitas autem summam efficit concordiam inter sapientes, dum heroicis & ingeniosos efficit actus quos summam recen- ter in hunc finem S. Greg. Nazian. in homilia, cuius superius fecimus mentionem.

Pro cuius fundamento aduertit: Humilitatem duplicem habere gradum: nam quædam apparet in rebus externis, cum quis eligit sibi extremum locum, vestitum, & ornatum humilem in omnibus, quæ ad ipsius Personam & domum spectant. Et hæc plurimùm confert ad pacem & concordiam inter seculares seruandam; qui facillè solent propter ambitionem ac desiderium præminentiam in huiusmodi rebus perturbari: quæ tamen non est certum iudicium veræ virtutis: sæpe enim huiusmodi actus sunt vana quadam ostentatione & hypocrisis. Tum autem intelligitur, an humilitas in paruis huiusmodi rebus sit vera, cum eadem ostenditur in rebus alijs maioribus: quales sunt, quæ spectant ad intellectum, iudicium, ingenium, & scientiam, in quibus quis se alijs subijcit, & cedit: cum enim sint dotes ad eò præclaræ, & nobilitati humanæ valde propriæ: quæcunque in eis humiliatio censetur esse valde heroica. *Illum, inquit, humilem dixerim, qui mediocriter de Deo verba facit? & alia quidem dicere, alia verò tacere nouit, in quibusdam verò ignorantiam fateretur, ac cedit sermone illi, cui plus est concreditum, contenditque aliquem plus esse spiritua- lem, & in contemplatione magis profundum, &c.* In quibus verbis insinuat perfectè humilis indicia, & actus humilitatis circa scientiam. Pri-

6
g Luc. 12.
47

7
h Matth.
23. 6.

a Proverb.
13. 10.

Orat. 11. de
Modest. in
diss. habē
da.

I

mus est, quod in sermonibus de rebus literarijs, aut diuinis loquatur pacè ac modeste: dicens quod oportet, & interdum patienter tacendo: nam studium & propensio ad effundendum quod sentit, indicium est spiritus superbi, vt videre licet in Eliu sapientie arrogante, qui de seipso dixit: *plenus sum sermonibus, & coarctat me spiritus vterius mei. En venter meus quasi mestum absq; spiraculo, quod lagunculas nouas dirumpit, loquar, & respiro post illu, aperiam labia mea, & respondebo, & ostendam scientiam meam.* Sed satis ostendit superbiam suam in illa similitudine, qua vsus est. Quemadmodum enim mustum, dum feruet, crepare facit vas in quo clausum teneatur, & ita totum effunditur: ita superbus cum loquitur, omnia quæ habet, effundit: vt appareat, quod sciat. In quo tamen non sapientem, sed stultum se ostendit, vt enim dixit Salomon: *totum spiritum suum profert stultus: sapiens differt, & reseruat in posterum.* Et sicut vbi patens & absq; morum bitu: ita vir qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum. Se. vidus actus eiusdem humilitatis est, confiteri in aliquibus rebus suam ignorantiam, nec dedignari dicere: se ignorare aliquid de quo interrogatur, disputat, aut agit. Cum sit certum, quod non omnia sciat: qui autem nescit, & retinetur dissimulatione, vt id non aduertatur, in iudicium dat, quod sit superbus, tinearque pudorem ex sua ignorantia. Eliseus, etiam si tantus esset Propheta, cui Deus plurima arcana reuelabat: cum tamen ei non aperuisset mortem filij hospitis suæ, sponte suam ignorantiam est professus: dicens: *Domine celauit à me, & non iudicauit mihi.* Huic actui affinis est actus quo quis fatetur errores & ignorantias, in quas est lapsus in materia scètiarum. In quo actu splenduit heroica humilitas Sancti Augustini, cum fecit suos libros Retractionum; in quibus se non minus humile ostendit quam sapientem, siquidem confessus est, se errasse suamque deceptione deprehendisse: Diabolica enim est superbia, quod qui errat, suumq; deprehendit errorem, non velit illum retractare, ne conceptam de se opinionem amittat. Cum tamen in hac ipsa re multo magis illam amittat. Sapientum enim est, consilium, & iudicium mutare, qui autem mutat, iudicium præbet, se prius non rectè sensisse. Quartus actus est, exillima alios esse se sapientiores, prudentiores, magis que spirituales; & libenter subijcere aliorum iudicio suum, & interrogare eos, quod ipse nescit, vt ipsum doceant; & cum eis conferre, eorumque iudicium petere, & libenter amplecti. Et maior est humilitas, si qui sapientior est, aliquid interrogat minus sapientem; & qui senior est, iuniorem: interdum enim qui minor est assequitur aliquid patriculare, quod maior non est assecutus, Ac propterea humilis Sanctus Augustinus (vt refertur in Decreto) dicebat: *se fecerit Episcopum paratum esse doceri ab Episcopo nec dū anniculo & iuniore.* Sed magis adhuc esset heroica humilitas, si sciens aliquid, dissimulatā suā sciētiam

b Iob 32. 18

c Prover. 29.

11.

d cap. 25. 28.

2

3

c 4 Reg 4.

27.

4

e. Si habes

24. 44.

illud

illud ab alio quæret, & cum eo consultaret: nihili faciens, quod habeatur ignorans: quemadmodum fecit Saluator noster, qui cum omnia sciret: *i sedebat in medio doctorū interrogans eos.* Quintus actus humilitatis est: non contendere aut repugnare ob inanem gloriam, nec vt videatur victor euasisse, sed vt Apostolus dixit: *g in humilitate superiores sibi inuicem arbitramur; nec pergentes in contentione, etiam si inferiores, & victi videantur.* Turpe enim est ait Nazianzenus, *quod quis se humiliet in vestitu cilicio, & habitu Religioso: & tamen in disputationibus cunctis se preferat hominibus ac pl. ne imperator: aut tyrannum agat, nullique omnino cedat, & supercilium vltra omnes legū doctores attollat, vellent tyrannicè cum ceteris agere, vt ipsius sequatur iudicium ac doctrina consentiant.* Ex quo alius oritur superbi actus, cui fortiter repugnat humilitas. Superbus enim sollicitè inuigilat, vt nouas & inauditas adinueniat opiniones: vt sapientis nomen apud alios homines obineat: quasi de dignatus veritates antiquas sequi, & vias à maioribus tritas tenere: sed volens limites transire à Patribus nostris & Ecclesiæ Doctoribus constitutos: idq; magno cum periculo incidendi in graues illusiones, & errores, vt fufius dictum est Tomo 2. Qui autem humilis est, libenter tenet viam regiam, & communem Doctorum: ac proinde suspectas habet proprias inuentiones, si ab antiquis recedant: & satis existimat se sciturum, si assequatur quod illi sciuerunt & tradiderunt; & potius vult Prædecessorum esse discipulus, quàm nouitatum Magister pro suis successoribus.

SEPTIMVS actus est, ita probabiles suas opiniones sequi vt non contemnat sequentes contrarias; neq; eos damnet tanquam ignorantes, aut temerarios, sed permittat vnumquemq; suum sequi iudicium ac sensum; etiam si proprio ipsius aduersum in rebus, quæ non sunt a portæ ac certò contra fidem, aut bonos mores. in hoc enim sensu dixit Apostolus: *h qui manducat, non manducantem non spernat; & qui non manducat, manducantem non iudicet: sed vnusquisque in suo sensu abundet,* ita tamen vt alteri non noceat: voluit enim Apostolus dicere, vt explicat S. Thomas: qui existimat licitum esse manducare de omnibus cibis in antiqua lege prohibitis, eò quod illa iam cessauerit: sequatur suam iudicium & opinionem; nec tamen contemnat, aut condemnet alterum aliter sentientem. Qui autem asserit non esse comedendos tales cibos, ne debiles scandalizentur, non condemnet alterum, nec eum iudicet ignorantem, aut incautum: est enim superbia temeraria ita pertinaciter suæ adhærere opinioni: vt condemnet non sequentes eam. Nam quod vni rerum videtur, alteri videtur falsum propter aliam rationem æquè probabilem, atque est ipsius. Ac proinde non decet alium contemnere, sicut nec ipse contemni vellet; sed sinat eum sequi suum sensum: dum non constat certò eum esse falsum

Luc. 2. 46.

5
g Philip. 2. 3.

6

Tract. 1. c. 15

7

h Rom. 14.
35.

Et hac ratione etiã cum diuersitate iudiciorum conseruari potest, vt iam diximus, vnio voluntatum, & pax quæ fructus est charitatis, & amicitie Christianæ. Ex omnib. prædictis facile apparet veritas illius Apostoli sententia, qua dixit: *scientia inflat, charitas verò ædificat*; Quomodo autem ædificat? iactò profundo humilitatis fundamento, proijciendo ex corde omnem vanitatis ventum, quem sola scientia solet excitare. Et super hoc fundamentum exurgit ædificium omnium ministeriorum, quibus eruditio litteraria est vsui: quia charitas simul vititur scientiis & virtutibus. In quem sensum dixit etiam S. Augustinus: Quid ergo? scientiam fugere debetis, & electuri estis nihil scire, potius quàm inflari? vt quid vobis loquimur, si melior est ignorãtia, quam scientia &c. Ergo a mate scientiã, sed antepone charitatem. Ibi inflat scientia, vbi charitas nõ ædificat. vbi autè ædificat, solidata est. Quasi dixerit. nõ est deserenda scientia ob timorè vanitatis, cū sciẽtia sit melior, quã ignorãtia: sed amada est scientia, pluris tamè faciẽda charitas: nisi enim hæc ædificet, illa inflat; si autè charitas ædificat scientia erit solida innixa firmo humiliaris fundamẽto. Et scribens idẽ sanctus ad Dioscorũ hominẽ curiosũ, ac deditũ studijs Philoſophorum, concludit: viam assequendi veritatẽ & sapientiam celestẽ: esse humilitatem: & secundo dico, esse humilitatem, & tertio: etiam esse humilitatem: & si millies de hac via interroger, semper dicam, esse humilitatem: nisi enim illa præcedat, comitetur, & sequatur bona nostra opera: superbia, quæ eius est hostis, omnia corrumpit ac destruit: ideo quæ scientia sine humilitate est vana curiositas. Alios huius virtutis magis peculiaris actus ponemus interius capite I. I. eò quòd magis propriè spectent ad Prædicatores.

1 Corin. 8. 2

Serm. 53. de verbis Domini Tomo 10.

Epist. 19.

CAPVT VII

DE VERITATE AC DOCTRINA, ET MODO EAM tradendi; qui in Magisterio Christi Domini nostri præluxit & quæ ratione ceteri Magistri ac Prædicatores in hoc debeant illum imitari

a Isai. 30
10.
b c. 55. 4.
c Isai. 2. 28.
d Ioan. 18. 7

NVM EX PRÆCIPVIS OFFICIIS, QUAE PROPHETAE Christo Seruatore nostro attribuerunt, fuit Magistri & a Præceptoris hominum, & b gentium, ac c Doctoris Iustitiae quia venit in mundum vt eam eminenter doceret, & d testimonium perhiberet veritati: quæ obſcurata valde erat & oppreſſa in terra. Qui cum eſſet ſapientia infinita, cum tanta excellentia officium hoc præſtitit, tam

tit, tam